

הדף היומי בבלי: מסכת בבא מציעא דף י"ד
הדף היומי בהלכה: סימן קס"ב מאמצע סעיף א' וה"ה עד סעיף ב'
המוסר היומי: אהבת חסד חלק א פרק ו' עד אות ג'

לוח
לימוד
יומי

איזו רחיצה מותרת ביום הכיפורים?

הלכות והנהגות לימים הנוראים

מתוך ביאורים ומוספים משנה ברורה מהדורת 'דרשו'

אסור לרחוץ ביום הכיפורים בין במים חמים ובין במים קרים, ואף חלק קטן מהגוף. לדעת רוב הפוסקים, הרחיצה האסורה הינה רחיצה לשם תענוג בלבד, אבל רחיצה להסרת זיעה מרובה וכדומה, מותרת; ויש הסוברים שהרחיצה המותרת היא רחיצה להסרת לכלוך בלבד, ורחיצה אחרת, אף שאינה לשם תענוג, אסורה, ולמי שאינו נצרך מאד לרחיצה, ראוי להחמיר בכך. ואם הלכלוך פזור על פני מקומות רבים בגוף, וקשה לנקות כל מקום בפני עצמו, מותר לרחוץ את כל הגוף בבת אחת. בכל מקרה, אין לרחוץ אלא במים קרים, ולא בחמים; וכן אסור לשטוף את הפה אף לשם ניקיון, מחשש לבליעת מים, ואין לשוטפו אף בחומר שאינו ראוי לשתייה, כמ"פ וכדומה. וכיון שרחיצה שאינה לשם תענוג מותרת, יש ליטול ידים בבוקר להסרת הרוח הרעה השורה על הידים, וכן יש ליטול ידים לאחר עשיית הצרכים אם הידים אינן נקיות, ואף אם הן נקיות - יש ליטול לקראת תפילה, אך אין לרחוץ בנטילות אלו אלא את האצבעות, ללא כף-היד וג'.

כמו כן, כהן יטול ידיו ל'ברכת-כהנים', וחולה יטול ידיו לאכילת לחם, ושניהם יטלו ידיהם כרגיל. ולאדם המטפל בחולה, מותר לשטוף את ידיו לפני הטיפול מטעמי היגיינה.

[סימן תריג, סעיף א-ד וס"ק א, ג, ד, ה, ו, ט וריא; ביאורים ומוספים דרשו, 2, 3, 17 ו'22]

מהי תנוחת הידים המיוחדת לשופך פחות מרביעית בבת אחת?

כפי שלמדנו אתמול, בעת נטילת הידים, ראוי להטות את אצבעות הידים וכף היד כלפי מעלה; והשופך על ידיו פחות מרביעית (86.4-150 מ"ל, לשיטות השונות) בבת אחת - יבקש מאחר לשפוך על ידיו ויטה אותן כלפי מעלה גם מלאחר שפיכת המים עד לניגוב. ואף אם בשעת הנטילה היו האצבעות וכף היד בתנוחה מאוזנת - לאחר שפיכת המים יטה אותן כלפי מעלה. ואם הפנה אותן בתחילת הנטילה כלפי מטה, יותירן בתנוחה זו עד לתום שפיכת המים. [סעיף א וס"ק ז-ח]

מדוע לא נאמר הדין הנ"ל במי ששופך רביעית ויותר בבת אחת?

הדין האמור, דהיינו חובת הטיית הידים כלפי מעלה לאחר הנטילה - או כלפי מטה, כאשר הטה אותן כלפי מטה בשעת הנטילה - אינו אלא כששופך פחות מרביעית בבת אחת, אבל כששופך רביעית ויותר בבת אחת על ידיו, וכן כשטובל ידיו במקוה או בנהר, אין צורך להקפיד על כך, כיון שהטיית הידים היא בשל החשש מזליגת מים טמאים אל הזרוע וחזרתם אל היד, וכששופך רביעית בבת אחת, או טובל את ידיו - המים אינם נטמאים. [סעיף א וס"ק יד-טו]

מנהג הגבהת הידים לאחר הנטילה

כאמור, בשעת נטילת ידים ראוי להטות את האצבעות וכף היד כלפי מעלה, וזאת משום שבצורה זו המים מגיעים בקלות לכל שטח היד. ובזמננו, ששופכים רביעית ויותר בבת אחת על כל יד (ונוטלים עד לנקודת חיבור כף היד לזרוע), אין חובה להותיר את הידים במצב זה לאחר שפיכת המים, כנ"ל, אולם על פי הקבלה ראוי להגביהם; ויש סמך למנהג זה מהפסוק: "וַיִּנְטְלֵם וַיִּנְשְׂאֵם". ויש שכתבו שעל פי הקבלה יש להגביהם עד כנגד הפנים. [ס"ק ט ושעה"צ ס"ק יד; ביאורים ומוספים דרשו, 8]

אתמול למדנו

- השופך פחות מרביעית על כל יד, צריך לשפוך על כל יד פעמיים: פעם אחת כדי לטהר את הידים, ופעם נוספת כדי להעביר את המים מהשפיכה הראשונה אשר נטמאו מהיד.
- בעת שפיכת המים בנטילת ידים, ראוי להטות את אצבעות הידים וכף היד כלפי מעלה. והשופך על ידיו פחות מרביעית בבת אחת - יטה אותן כלפי מעלה גם מלאחר שפיכת 'מים שניים' עד לניגוב.
- נטילת ידים בבית הכסא - יש אומרים שקשה להקל בדבר. ויש אומרים שבשעת הדחק ניתן להקל וליטול בבית הכסא שבזמננו, וכן בחדר אמבטיה ביתי, אך אין לברך בתוכם.

מחר נלמד

- באיזה מקרה צריך לשפוך מים שלוש פעמים על כל יד?
- כמה פעמים שופכים מים על כל יד בנטילת ידים לסעודה?
- האם צריך לשפשף את הידים זו בזו לאחר נטילתן?